

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ مُحَمَّدٌكَوْنُصَلِّیْ عَلٰی رَسُوْلِهِ الْكَرِیْمِ وَعَلٰی عَبْدِهِ الْمَسْیُحِ الْمَوْعُوْدِ

مردوں کو اہم زبّیں نصائح

ਪੁਰੁਸ਼ਾਂ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੁਨਹਿਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼

ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਜੋ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਲੱਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਉੱਪਰ ਉਤਰੀ ਸਾਡੇ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੀ ਹੈ । ਜੇਕਰ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇਕ ਇਸ ਸਿੱਖਿਆ ਉੱਪਰ ਅਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬਣ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਕ ਸੁੰਦਰ ਸਮਾਜ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਪੁਰੁਸ਼ ਦੀ ਘਰ ਦਾ ਮੁਖੀ ਹੋਣ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰੀ ਹੈ, ਪੁਰੁਸ਼ ਦੀ ਪਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰੀ ਹੈ, ਪੁਰੁਸ਼ ਦੀ ਪਿਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰੀ ਹੈ ਫਿਰ ਸੰਤਾਨ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਹਰ ਪੁਰੁਖ ਇਹਨਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲਏ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰੇ ਤਾਂ ਇਹੋ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿਸਤ੍ਰਤ ਅਮਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਭਾਈ ਚਾਰੇ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਗਲ਼ਾਂ ਸੰਤਾਨ ਦੀ ਸੀਖ ਸਿੱਖਿਆ (ਤਰਬੀਯਤ) ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਕੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭਰਪੂਰ ਤੇ ਮਾਨਵੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਨਸਲ ਦੇ ਫੈਲਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਘਰਾਂ ਦੇ ਸਕੂਨ ਇਹਨਾਂ ਗਲ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕੁਰਆਨ ਕਰੀਮ, ਨਬੀ ਕਰੀਮ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲੱਮ ਦੀਆਂ ਹਦੀਸਾ, ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੋਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਦੇ ਚਾਨ੍ਹਣੇ ਵਿੱਚੋਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਤਿਅੰਤ ਸੁਨਹਿਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼

ਸਯੱਦਨਾ ਹਜ਼ਰਤ ਅਮੀਰੁਲ ਮੋਮਿਨੀਨ ਖਲੀਫ਼ਾਤੁਲ ਮਸੀਹ ਖਾਮਿਸ ਅਯੱਦਾਹੁਲੱਹ ਤਆਲਾ ਬਿ ਨਸਰਿਹਿਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਦਾ ਜੁਮਏ ਦੇ ਖ਼ੁਤਬਾ ਜੋ ਆਪ ਜੀ ਨੇ 19 ਮਈ 2017 ਈ. (ਬਮੁਤਾਬਕ 19 ਹਿਜਰਤ 1396 ਹਿਜਰੀ ਸ਼ਮਸੀ) ਨੂੰ ਮਸਜਿਦ ਬੈਅਤੁਲ ਫ਼ੁਤੁਹ ਲੰਦਨ (U.K.) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ।

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ أَمَّا بَعْدُ
فَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ -
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
أَلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ - الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ - مُلْكِ يَوْمِ الدِّينِ - إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ
نَسْتَعِينُ - إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ - صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ
عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ

ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਜੋ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੱਮਦ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲੱਮ ਉਪੱਰ ਉਤਰੀ ਸਾਡੇ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੀ ਹੈ । ਜੇਕਰ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇਕ ਇਸ ਸਿੱਖਿਆ ਉਪੱਰ ਅਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬਣ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਕ ਸੁੰਦਰ ਸਮਾਜ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਅੱਜ ਗ਼ੈਰ ਮੁਸਲਿਮ ਦੁਨੀਆ ਜੋ ਇਸਲਾਮ ਉਪੱਰ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾ ਦੇ ਅਮਲਾਂ ਉਪੱਰ ਇਤਰਾਜ਼

ਕਰਦੇ ਹਨ ਇਸ ਇਤਰਾਜ਼ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਲੋਕ ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਉੱਪਰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਵਿੱਚ ਅਮਲ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੀ ਉਧਾਰਣ ਦੇਕੇ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਕੁਰਆਨ ਕਰੀਮ ਵਿੱਚ ਅਸੰਖ ਆਦੇਸ਼ ਹਨ ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਥਾਂ ਇਕ ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਰੱਬ ਨੇ ਇਕੱਠ ਕਰਕੇ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ (لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولٍ (اللّٰهُ اسْوَةٌ حَسَنَةٌ) 'ਲਕਦ ਕਾਨਾ ਲਕੁਮ ਫੀ ਰਸੂਲੁਲੱਹਿ ਉਸਵਾਤੁਨ ਹਾਸਾਨਾਤੁਨ' (ਅਲ ਅਹਜ਼ਾਬ 22) ਕਿ ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਅਲੱਹ ਦੇ ਰਸੂਲ ਵਿੱਚ ਨੇਕ ਨਮੂਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੱਮਦ ਸਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਘਰ ਤੋਂ ਸਮਾਜਕ ਸੰਬੰਧਾਂ ਤੱਕ ਕੁਰਆਨ ਕਰੀਮ ਦੇ ਸਾਰਿਆਂ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਉੱਪਰ ਅਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ । ਪਰ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਬਹੁਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਤਾਂ ਹਨ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਵੀ ਹਨ ਪਰ ਇਸ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਓਹਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ, ਵਾਸਤਵਿਕ ਸਫਲਤਾ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦ ਅਸੀਂ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀਏ । ਕਈ ਵਾਰ ਮਨੁੱਖ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਨਮੂਨੇ ਦਿਖਾ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਇਉਂ ਅੱਖੋਂ ਓਹਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਮਹਤੱਤਾ ਹੀ ਨ ਹੋਵੇ। ਜੱਦਕਿ ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੱਮਦ ਸਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵੱਲ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਫ਼ਰਮਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਦੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ।

ਸੋ, ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭਰਪੂਰ ਬਨਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਰੱਬ ਦੀਆਂ ਮਿਹਰਾਂ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ,

ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਆਚਰਣਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਵਾਮੀ ਤੇ ਸਰਦਾਰ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੱਮਦ ਸਲੱਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੱਮਦ ਸਲੱਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੇ ਸੱਚੇ ਗ਼ੁਲਾਮ ਨੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਅਤੇ ਉਸ'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੁਆਇਆ ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਇਸੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਪੁਰੁਸ਼ਾਂ ਦੀਆ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਿਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੱਮੇਦਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕਹਾਂਗਾ । ਪੁਰੁਸ਼ ਦੀ ਘਰ ਦਾ ਮੁਖੀ ਹੋਣ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿੱਮੇਦਾਰੀ ਹੈ, ਪੁਰੁਸ਼ ਦੀ ਪਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿੱਮੇਦਾਰੀ ਹੈ, ਪੁਰੁਸ਼ ਦੀ ਪਿਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿੱਮੇਦਾਰੀ ਹੈ ਫਿਰ ਸੰਤਾਨ ਹੋਣ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿੱਮੇਦਾਰੀ ਹੈ । ਜੇਕਰ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਇਹਨਾਂ ਜ਼ਿੱਮੇਦਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲਏ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰੇ ਤਾਂ ਇਹੋ ਸਮਾਜ ਦੀ ਮਹਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਇਹੋ ਗੱਲਾਂ ਸੰਤਾਨ ਦੀ ਤਰਬੀਯਤ (ਸੀਖ) ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਕੇ ਪੁਰਅਮਨ ਤੇ ਮਾਨਵ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਥਾਪਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਨਸਲ ਦੇ ਫ਼ੈਲਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਘਰਾਂ ਦੇ ਸਕੂਨ ਇਹਨਾਂ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਕਾਇਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ।

ਅੱਜ ਕੱਲ ਕਈ ਘਰਾਂ'ਚੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਮਰਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਘਰ ਦਾ ਮੁਖੀ ਸਮਝਕੇ, ਇਹ ਸਮਝਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਿ ਮੈਂ ਘਰ ਦਾ ਮੁਖੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਅਖਤਿਆਰ ਹਨ, ਨ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਹੱਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨ ਹੀ ਸੰਤਾਨ ਦੀ ਤਰਬੀਯਤ (ਸੀਖ ਸਿੱਖਿਆ) ਦਾ ਹੱਕ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਨਾਂ ਦਾ ਮੁਖੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਕਈ ਇਸਤਰੀਆਂ

ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਹਨ ਕਿ ਪਤੀਆਂ ਨੇ ਪਤਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮਾਰਕੇ ਸ਼ਰੀਰ ਉੱਪਰ ਨੀਲ ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂ ਮੂੰਹ ਸੁਜਾ ਦਿੱਤੇ, ਸਗੋਂ ਕਈ ਲੋਕ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਬੱਚੀਆਂ ਉੱਪਰ ਜ਼ੁਲਮ ਸੀਮਾ ਤੱਕ ਕਈ ਪਿਤਾ ਵਰਤਾਉ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਨੂੰ ਮਨੁੱਠ ਦੇ ਬਾਦ ਵੀ ਜਾਹਲ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਾਂਗ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੀ ਉੱਕਾ ਹੀ ਜਾਨਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਵਰਤਾਉ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਜਾਹਲ (ਮੂਰਖ) ਲੋਕ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਆਪਣੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕਰਕੇ ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਦੀ ਬੈਅਤ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ।

ਕੀ ਮਰਦ (ਪੁਰਸ਼) ਜੋ ਰੱਬ ਦਾ ਹੱਕ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ? ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ੁਲਮ ਹੋਵੇ ।

ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਘਰ ਦਾ ਮੁਖੀ ਹੋਣ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਤੌਹੀਦ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ ਮਹੱਤਾ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਕੇ ਉਸ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਵਾਇਆ ਪਰ ਇਹ ਕੰਮ ਵੀ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਕਰਵਾਇਆ । ਡੰਡੇ ਦੇ ਜ਼ੋਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ । ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਤਾਂ ਘਰ ਦਾ ਮੁਖੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਰੀਅਤ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਅਤਿਅੰਤ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਵੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ

ਪਿਆਰ, ਨਰਮੀ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪੂਰਵਕ ਇਹ ਹੱਕ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ । ਘਰ ਦਾ ਮੁਖੀ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਕਰਾਇਆ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰੀ ਤੋਹੀਦ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਹੈ । ਰੱਬ ਦੀ ਇਬਾਦਤ ਹੈ । ਚੁਨਾਂਚਿ ਹਜ਼ਰਤ ਆਇਸ਼ਾ ਰਜ਼ੀ ਅਲੱਹਿ ਅਨਹਾ ਕਹਿੰਦੀ ਹਨ ਕਿ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਲੱਹਿ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲੱਮ ਰਾਤ ਨੂੰ ਨਫਲ ਲਈ ਉੱਠਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਵੇਰੇ ਦੀ ਨਮਾਜ਼ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦਾ ਛੱਟਾ ਮਾਰਕੇ ਉਠਾਉਂਦੇ ਸਨ ਕਿ ਨਫਲ ਪੜ੍ਹੋ, ਇਬਾਦਤ ਕਰੋ, ਅਲੱਹਿ ਤਆਲਾ ਦਾ ਹੱਕ ਪੂਰਾ ਕਰੋ। ਜੋ ਰੱਬ ਦੇ ਹੱਕ ਹਨ।

(ਬੁਖਾਰੀ ਕਿਤਾਬੁਲ ਵਿਤਰ ਬਾਬ ਈਕਾਜੁਨੱਬੀ ਸਲੱਹਿ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲੱਮ, ਬਾਬੁਲ ਵਿਤਰ ਹਦੀਸ 997)

(ਸੁਨਨ ਅਬੀ ਦਾਊਦ ਕਿਤਾਬੁਸੱਲਾਤ ਬਾਬ ਕਿਯਾਮੁਲ ਲੈਲ ਹਦੀਸ 1308)

ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਕਿਵੇਂ ਪੂਰੇ ਕਰਦੇ ਸਨ ? ਉਹ ਕੰਮ ਜੋ ਪਤਨੀਆਂ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆਪ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਵੰਡਾਉਂਦੇ ਸਨ । ਸੋ, ਹਜ਼ਰਤ ਆਇਸ਼ਾ ਰਜ਼ੀ ਅਲੱਹਿ ਅਨਹਾ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੀ ਹਨ ਕਿ ਜਿੰਨ੍ਹਾ ਸਮਾਂ ਆਪ ਘਰ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਮਸਰੂਫ਼ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਆਪ ਨੂੰ ਨਮਾਜ਼ ਦਾ ਬੁਲਾਵਾ ਆਉਂਦਾ ਅਤੇ ਆਪ ਮਸਜਿਦ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ।

(ਸਹੀ ਬੁਖਾਰੀ ਕਿਤਾਬੁਲ ਆਜ਼ਾਨ ਬਾਬ ਮਨ ਕਾਨਾ ਫ਼ੀ ਹਾਜ਼ਾਤਹ... ਹਦੀਸ 676)

ਸੋ, ਇਹ ਹੈ ਉਹ ਜੀਵਨ ਜੋ ਅਸੀਂ ਅਪਨਾਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨ ਕਿ ਪਤਨੀਆਂ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਵਰਤਾਉ ਜੋ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਪੱਖ ਰਖਦਾ ਹੋਵੇ ।

ਹਜ਼ਰਤ ਆਇਸ਼ਾ ਰਜ਼ੀ ਅਲੱਹਿ ਅਨਹਾ ਆਪ ਦੇ ਘਰੇਲੂ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਦੱਸਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੀ ਹਨ ਕਿ ਆਪ ਆਪਣੇ ਕਪੜੇ ਵੀ

ਆਪ ਸੀ ਲੈਂਦੇ ਸਨ, ਜੁੱਤੀ ਗੰਢ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਘਰ ਦਾ ਡੋਲ ਆਦਿ ਮੁਰਮੱਤ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ।

(ਉਮਦਹਤੁਲ ਕਾਰੀ ਸ਼ਰਹ ਸਹੀ ਬੁਖਾਰੀ ਕਿਤਾਮ ਮਵਾਕੀਤੁਸੱਲਾਤ ਬਾਬ ਮਨ ਕਾਨਾ ਹਾਜ਼ਤਹ ...ਹਦੀਸ 676 ਜਿਲਦ 5, ਪੰਨਾ 298 ਛਾਪਾ ਦਾਰ ਅਹਯਾਉਤੱਰਾਸੁਲ ਅਰਬੀ ਬੈਰੂਤ)

ਸੋ, ਇਹਨਾ ਨਮੂਨਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਅਨੇਕਾਂ ਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਉੱਪਰ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੁਲੂਕ ਹਨ? ਇਹ ਰਵੱਈਏ ਹਨ?

ਆਪਣੇ ਸਹਾਬਾ (ਸਾਥੀਆਂ) ਨੂੰ ਪਤੀ ਦੇ ਕਰਤਵਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਦੇ ਮਿਆਰ ਬਾਰੇ ਇਕ ਮੌਕੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਜੋ ਹਜ਼ਰਤ ਅਬੂਹੁਰੈਰਾ ਰਜ਼ੀ ਅਲੱਹ ਅਨਹੁ ਤੋਂ ਰਿਵਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਮੋਮਿਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਾਮਲ ਈਮਾਨ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਖ਼ਲਾਕ (ਆਚਰਣ) ਚੰਗੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚ ਆਚਰਣ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਚੰਗਾ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਲਈ ਬਿਹਤਰ ਹੈ।

(ਸੁਨਨ ਤਿਰਮਿਜ਼ੀ ਅਬਵਾਬੁਰ ਰਜ਼ਾਅ ਬਾਬ ਮਾ ਜਾਆ ਫ਼ੀ ਹਕੁੱਲ ਮਿਰਆਤੁਲ ਅਲੀ ਜ਼ੋਜ਼ਾਹਾ ਹਦੀਸ 1162)

ਸੋ, ਹਰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਿਸਦਾ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਚੰਗਾ ਸਲੂਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਚੰਗੇ ਅਖ਼ਲਾਕ ਅਤੇ ਪਤਨੀਆਂ ਨਾਲ ਚੰਗੇ ਸੁਲੂਕ ਦਾ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕੇਵਲ ਦਿਖਕਾਵੇ ਦੇ ਚੰਗੇ ਵਰਤਾਉ ਨਹੀਂ ਹਨ ਸਗੋਂ ਆਪ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਇਮਾਨ ਦੇ ਮਿਆਰ ਦੀ ਬੁਲੰਦੀ ਦੀ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ।

ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਪਤੀ ਦੇ ਕਰਤਵਾਂ ਅਤੇ ਪਤਨੀਆਂ ਨਾਲ ਚੰਗੇ ਸੁਲੂਕ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਭਚਾਰਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੱਜ ਸੁਭਾਉ ਤੇ ਕੁੜਤਨਾ ਨੂੰ

ਬਲੱਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਅਤਿਅੰਤ ਬੇ ਸ਼ਰਮੀ ਮਲੂਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਰਦ ਹੋਕੇ ਇਸਤਰੀ ਨਾਲ ਲੜਨ । ਰੱਬ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਮਰਦ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਉੱਪਰ ਨੇਮਤ ਦੀ ਪੂਰਨਤਾ ਹੈ । ਇਸ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸੁਖਮ ਤੇ ਨਰਮੀ ਦਾ ਵਰਤਾਉ ਕਰੀਏ ।

ਇਕ ਵਾਰ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕੋਠਰ ਸੁਭਾਉ ਅਤੇ ਬਦਜੁਬਾਨੀ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸ਼ਖਤੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦਾ ਹੈ । ਹਜ਼ੂਰ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ (ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ ਹੋਏ) ਬਹੁਤ ਉਦਾਸੀ ਨਾਲ ਭਰ ਗਏ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ “ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ” ਫਿਰ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਬਾਦ ਕਿੰਨ੍ਹਾ ਹੀ ਚਿਰ ਇਸਤਰੀ ਸਮਾਜ ਬਾਰੇ ਗਲੋਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ “ਮੇਰਾ ਇਹ ਹਾਲ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਉੱਚੀ ਅਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ (ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ ਸੀ) ਅਤੇ ਮੈਂ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉੱਚੀ ਅਵਾਜ਼ ਦਿਲ ਦੇ ਬੁਲੰਦ ਦੁੱਖ ਨਾਲ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੈ” (ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਬੋਲੇ ਸਨ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਿਲ ਦਾ ਕੋਈ ਦੁੱਖ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ) “ਜੱਦ ਕਿ ਕੋਈ ਦਿਲ ਦੁਖਾਉ ਕੋਠਰ ਗੱਲ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ ਕਿਲੀ ਸੀ” (ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਕੋਠਰ ਸ਼ਬਦ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ ਇਸ ਦੇ ਬਾਦ ਵੀ) ਆਪ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ “ਇਸ ਬਾਦ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤੱਕ ਅਸਤਗ਼ਫ਼ਾਰ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ ਤੇ ਦੁਖੀ ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ ਨਫ਼ਲ ਪੜ੍ਹੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਦਕਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਪਤਨੀ ਲਈ ਕੋਠਰਤਾ ਕਿਸੇ ਗੁਪਤ ਇਲਾਹੀ ਅਵਹੇਲਨਾ ਦਾ ਸਿਰਾ ਹੈ।”

(ਮਲਫੂਜ਼ਾਜ਼ਤ ਜਿਲਦ 2, ਪੰਨਾ 1-2, ਐਡੀਸ਼ਨ 1985, ਛਾਪਾ ਇੰਗਲਿਸਤਾਨ)

ਸੋ, ਇਹ ਹੈ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਨਮੂਨਾ । ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਮਿਤਰ ਦੇ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਪਉਣ 'ਤੇ ਆਪਨੇ ਬਹੁਤ ਚਿੰਤਾ ਤੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਨਸੀਹਤ ਕੀਤੀ ਕਿ “ਉਹ ਲੋਕ ਜੋ ਆਪਣੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਨਾਲ ਰਤਾ ਰਤਾ ਗਲਾਂ 'ਤੇ ਲੜਦੇ ਬਗੜਦੇ ਹਨ, ਹੱਥ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਇਹ ਹੱਥ ਉਠਾਉਣਾ ਤਾਂ ਖੈਰ ਵੱਖ ਰਿਹਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜ਼ਖਮੀ ਵੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚਿੰਤਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ । ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲੱਮ ਅਨੁਸਾਰ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਮਾਨ ਵੀ ਕਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਮਾਨ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲੱਮ ਦਾ ਜੋ ਫ਼ਰਮਾਨ ਸੀ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੋਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਨੂੰ ਵੀ ਚਿੰਤਾ ਹੋਈ ਕਿ ਜਿਸ ਇਮਾਨ ਦਾ ਉਤਮ ਨਮੂਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਫਿਰ ਤਾਂ ਉਹ ਕਈ ਥਾਈਂ ਠੇਕਰ ਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੋ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਨਿੱਕੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਗਲਾਂ ਹਨ, ਇਹ ਨਿੱਕੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ । ਇਹਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਮਾਮਲੇ ਪੁਲਿਸ ਤੱਕ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਜਮਾਤ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਫਿਰ ਸੰਸਾਰਕ ਦੰਡ ਵੀ ਭੋਗਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰੱਬ ਦੀ ਨਰਾਜ਼ਗੀ ਵੀ ਮੁੱਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ

ਕਈ ਵਾਰ ਪੁਰੁਸ਼ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸਤਰੀ ਵਿੱਚ ਫ਼ਲਾਣੀ ਫ਼ਲਾਣੀ ਬੁਰਾਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਬਬ ਸਾਨੂੰ ਸਖਤੀ ਕਰਨੀ ਪਈ । ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਪੁਰੁਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਜਾਇਜ਼ੇ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਧਰਮ ਦੇ ਮਿਆਰ ਉੱਪਰ ਪੂਰਾ ਉਤਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ । ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੋਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਪੁਰੁਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਸੀਹਤ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ “ਪੁਰੁਸ਼ ਜੇਕਰ ਪਾਰਸਾ (ਪਾਕ) ਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸਤਰੀ ਕੱਦ ਸਾਲੇਹ

(ਨੇਕ) ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ” (ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਰਤ ਤਾਂ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰੁਸ਼ ਨੇਕ ਹੋਵੇ ਫਿਰ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਵੀ ਸਾਲੇਹ (ਨੇਕ) ਹੋਵੇਗੀ ।) ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ “ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਪੁਰੁਸ਼ ਆਪ ਸਾਲੇਹ ਬਣੇ ਤਾਂ ਇਸਤਰੀ ਵੀ ਸਾਲੇਹ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ” ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ “ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਗਲ਼ਾਂ ਨਾਲ ਨਸੀਹਤ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸਗੋਂ ਕਰਮ ਕਰਕੇ ਜੇਕਰ ਨਸੀਹਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।” ਕੇਵਲ ਗਲ਼ਾਂ ਨਾਲ ਨਸੀਹਤ ਨ ਕਰੋ, ਝਾੜ ਝੰਬ ਨ ਕਰੋ ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਅਮਲਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਨੇਕ ਹੋ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਹਰ ਕਦਮ ਰੱਬ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਉੱਪਰ ਚਲਣ ਵਾਲਾ ਹੈ । ਅਜਿਹੀ ਨਸੀਹਤ ਜੋ ਅਮਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ “ਇਸਤਰੀ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ, ਹੋਰ ਵੀ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ਜੋ ਕੇਵਲ ਗਲ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮੰਨ੍ਹਦਾ ਹੈ।” (ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮੰਨ੍ਹਦਾ ਜੱਦ ਤੱਕ ਅਮਲ ਨ ਹੋਵੇ।) “ਜੇਕਰ ਪੁਰੁਸ਼ ਕੋਈ ਵਿੰਗ ਜਾਂ ਖ਼ਾਮੀ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਰੱਖੇਗਾ ਤਾਂ ਇਸਤਰੀ ਹਰ ਸਮੇਂ ਉਸ’ਤੇ ਗਵਾਹ ਹੈ।” ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ “... ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਰੱਬ ਤੋਂ ਆਪ ਨਹੀਂ ਡਰਦਾ ਤਾਂ ਇਸਤਰੀ ਕਿਵੇਂ ਉਸ ਤੋਂ ਡਰੇ? ਨ ਅਜਿਹੇ ਮੌਲਵੀਆਂ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਅਸਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਨ ਪਤੀ ਦਾ । ਹਰ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਅਮਲਾਂ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਅਸਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।” ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ “ਭਲਾ ਜੱਦ ਪਤੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉੱਠ ਉੱਠ ਕੇ ਦੁਆਵਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਰੋਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸਤਰੀ ਇਕ ਦੋ ਦਿਨ ਦੇਖੇਗੀ, ਅਖੀਰ ਇਕ ਦਿਨ ਉਸ ਨੂੰ ਖਿਆਲ ਆਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਵੇਗੀ।” ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ “ਇਸਤਰੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਦਾ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦੁਰੁਸਤੀ ਲਈ ਕੋਈ ਮਦਰਸਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ” (ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਦੁਰੁਸਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਸੇ ਅਦਾਰੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।) “ਜਿੰਨ੍ਹਾ ਪਤੀ

ਦਾ ਕਰਮ ਰੂਪੀ ਨਮੂਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।” (ਜੇਕਰ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਤੀ ਆਪਣਾ ਸੁਧਾਰ ਕਰ ਲੈਣ, ਆਪਣੇ ਅਮਲਾਂ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਦਿਖਾਉਣ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਹੋ ਜਾਏਗਾ) ਆਪ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ “... ਰੱਬ ਨੇ ਪੁਰੁਸ਼ ਇਸਤਰੀ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਹੀ ਵਜੂਦ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਰੁਸ਼ਾਂ ਦਾ ਜ਼ੁਲਮ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸ ਫੜਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਕਾ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਨ ਦੇਣ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਣ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਫ਼ਲਾਣੀ ਬਦੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।” (ਕਦੇ ਵੀ ਪੁਰੁਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦੇਣ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਇਸਤਰੀ ਕਹੇ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚ ਫ਼ਲਾਣੀ ਬਦੀ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਬਦੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਸਗੋਂ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਐਨ੍ਹਾ ਪਾਕ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ “ਸਗੋਂ ਇਸਤਰੀ ਟਕੌਰਾਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਥੱਕ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਬਦੀ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਮਿਲ ਸਕੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੀਨਦਾਰੀ (ਨੇਕੀ) ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਦੀਨ (ਧਰਮ) ਨੂੰ ਸਮਝਦੀ ਹੈ।”

(ਮਲਫੂਜ਼ਾਤ ਜਿਲਦ 5, ਪੰਨਾ 207-208 ਐਡੀਸ਼ਨ 1985 ਈ. ਛਾਪਾ ਇੰਨਗਲਿਸਤਾਨ)

ਜੱਦ ਅਜਿਹੀ ਅਵਸਥਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਖੋਜ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਦ ਵੀ ਪੁਰੁਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬਦੀ ਦਿਖਾਈ ਨ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਸਤਰੀ ਦੀਨਦਾਰ ਨਹੀਂ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੀਨ (ਧਰਮ) ਵੱਲ ਉਸਦਾ ਧਿਆਨ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਏਥੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਇਸਤਰੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਦੀਨਦਾਰ ਹਨ । ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਤੀ ਦਾ ਦੀਨ (ਧਰਮ) ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਦੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਪੁਰੁਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਆਸਾਂ ਹਨ ਜੋ ਆਪ ਦੀ ਬੈਅਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਪੁਰੁਸ਼ ਹਨ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਇਸਤਰੀਆਂ ਲੈਕੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਨਮਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਸੁਸਤ ਹਨ

ਜਮਾਤ ਨਾਲ ਨਮਾਜ਼ ਤਾਂ ਵੱਖ ਰਹੀ ਘਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵੱਖਰੀ ਨਮਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ । ਧਰਮ ਦਾ ਗਿਆਨ ਪੁਰੁਸ਼ਾਂ ਦਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ । ਚੰਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਈ ਘਰਾਂ ਦੇ ਪੁਰੁਸ਼ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਨ । ਟੀ.ਵੀ. ਉੱਪਰ ਵਿਅਰਥ ਅਤੇ ਬੇਹੁਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇਖਣ ਦੀ ਪੁਰੁਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਹਨ । ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਤਰਬੀਯਤ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਨ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਪੁਰੁਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕਦੇ ਘਰ ਦਾ ਮੁਖੀ ਬਣਨ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰਨਗੇ ਵੀ, ਪਿਤਾ ਬਣਨ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰਨਗੇ ਵੀ ਤਾਂ ਸਿਵਾਏ ਡਾਂਟ ਡਪਟ ਤੇ ਮਾਰ ਕੱਟ ਦੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ । ਇਸਤਰੀਆਂ ਪੁਰੁਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸਿਖਣ ਦੀ ਥਾਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸਤਰੀਆਂ ਪੁਰੁਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾ ਰਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਰਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਬੱਚੇ ਨ ਵਿਗੜ ਜਾਣ । ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬੱਚੇ ਤਰਬੀਯਤ ਤੋਂ ਸਖੱਣੇ ਹਨ ਓਥੇ ਸਾਧਾਰਣ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਰੁਸ਼ਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਪਤਨੀ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਉੱਪਰ ਬੇਲੋੜੀ ਸਖਤੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਕਈ ਬੱਚੇ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਆਣਕੇ ਮੈਂਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਸਾਡੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਜਾਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਲੂਕ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸੋ, ਜੇਕਰ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਅਮਨ ਭਰਪੂਰ ਬਨਾਉਣਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅਗਲੀ ਨਸਲ ਦੀ ਤਰਬੀਯਤ ਕਰਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਰਖਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੁਰੁਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ।

ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਪੁਰੁਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਦੁਆਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ “ਪੁਰੁਸ਼ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦਾ ਇਮਾਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਸੋ, ਜੇਕਰ ਉਹੋ ਹੀ ਭੈੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਇਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿੰਨ੍ਹਾ ਭੈੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। (ਉਸ ਦੇ ਅਮਲਾਂ ਨਾਲ ਭੈੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਇਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਅਗਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਵਿੱਚ ਬੁਰਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।) ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ “ਪੁਰੁਸ਼ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ

ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਮੋਕਾ ਮਹਲ ਅਨੁਸਾਰ ਯਥਾਯੋਗ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇ, ਉਧਾਰਣ ਲਈ ਇਕ ਸ਼ਕਤੀ 'ਗਜ਼ਬੀ' ਹੈ" (ਗੁਸ਼ਾ ਹੈ) "ਜੱਦ ਉਹ ਸੰਤੁਲਨ ਤੋਂ ਬਹੁਤਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜਨੂਨ ਦਾ ਅਗੇਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ" (ਗੁਸ਼ਾ ਸੁਭਾਵ ਵਿਚ ਹੈ, ਇਕ ਮਨੁੱਖ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੱਦ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਜਨੂਨ ਜਾਂ ਪਾਗਲਪੁਣੇ ਦਾ ਅਗੇਤਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ) "ਜਨੂਨ ਵਿੱਚ ਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਥੋੜਾ ਅੰਤਰ ਹੈ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਬਹੁਤਾ ਗੁੱਸੇ ਖੋਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਦਾਨਾਈ ਦਾ ਸੋਮਾ ਖੋਹ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਸਗੋਂ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਵੀ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆਣਕੇ ਗੱਲ ਨ ਕਰੇ।" (ਮਲਫੂਜ਼ਾਤ ਜਿਲਦ 5 ਪੰਨਾ 208, ਐਡੀਸ਼ਨ 1985 ਈ. ਛਾਪਾ ਇੰਗਲਿਸਤਾਨ) ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਵੱਖਰੀ ਰਹੀ, ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗਜ਼ਬਨਾਕ ਹੋਕੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਸੋ ਇਹ ਹੈ ਮਿਆਰ ਕਿ ਘਰ ਵਿੱਚ ਪਤਨੀ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਉੱਪਰ ਗੁਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਹ ਗੁਸ਼ਾ ਤਾਂ ਵੱਖ ਰਿਹਾ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਵੀ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆਣਕੇ ਅਤੇ ਅਕਲੋਂ ਸਖੱਣੇ ਹੋਕੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ । ਵਿਰੋਧੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਮੋਮਨ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਗੰਠੇ ਤੇ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਣੇ ਚਾਹੀਦੇ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਜਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਵੀ ਇਸਤਰੀਆਂ ਆਪਣੇ ਪਤੀਆਂ ਦੇ ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦੀਆਂ ਹਨ ਦੋਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਕਾਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਾਰਤ ਇਸਲਾਹ ਵ ਇਰਸ਼ਾਦ ਅਤੇ ਜ਼ੈਲੀ ਤੰਜੀਮਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵੱਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆਪਣੀ ਤਰਬੀਯਤ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵੱਲ ਬਹੁਤਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ

ਧਾਰਮਕ ਨੀਤੀਆਂ ਸਿੱਖ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇ ਚੈਨੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਸਾਰੇ ਗਿਆਨ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਇਸਤਰੀ ਦੀ ਚਾਹਤ, ਅਤੇ ਉਹ ਆਪ ਪੁਰੁਸ਼ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਦੇਖ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਰਨਣ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੋਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ “ਪੁਰੁਸ਼ ਦੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਗਲਾਂ ਤੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਇਸਤਰੀ ਦੇਖਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਦੇਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਵਿੱਚ ਫ਼ਲਾਣੇ ਫ਼ਲਾਣੇ ਸੰਜਮਤਾ ਦੇ ਗੁਣ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਉਦਾਰਤਾ, ਨਮ੍ਹਤਾ ਤੇ ਧੀਰਜ ਆਦਿ, ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ (ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ) ਪਰਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ।” (ਘਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਦਿਨ ਦੇਖ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ) ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ “ਇਸੇ ਲਈ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ‘ਸਾਰਿਕ’ (ਚਿੱਤ ਚੋਰ) ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਭੀਤਰ ਹੀ ਭੀਤਰ ਨੇਕੀਆਂ ਦੀ ਚੋਰੀ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਖੀਰ ਇਕ ਸਮਾਂ ਪਾਕੇ ਸਾਰੀਆਂ ਨੇਕੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।” ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ “ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਰੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਵਾਰ ਇਸਾਈ ਹੋਇਆ (ਇਸਲਾਮ ਛੱਡਕੇ) ਤਾਂ ਇਸਤਰੀ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸਾਈ ਹੋ ਗਈ । ਸ਼ਰਾਬ ਆਦਿ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਪਰਦਾ ਵੀ ਛੱਡ ਦਿਤਾ, ਗੈਰ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਮਿਲਣ ਲੱਗੀ (ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ) ਪਤੀ ਨੇ ਫਿਰ ਇਸਲਾਮ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਮੋੜਿਆ (ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਬਾਦ ਪਤੀ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਆਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸਲਾਮ ਛੱਡਕੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਮੁੜ ਇਸਲਾਮ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੀਤਾ) ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ (ਹੁਣ) ਤੂੰ ਵੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋ, ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ, ਇਹ ਆਦਤਾਂ ਜੋ ਸ਼ਰਾਬ ਆਦਿ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀਆਂ ਪੈ ਗਈਆਂ ਹਨ ਇਹ ਨਹੀਂ ਛੱਟ ਸਕਦੀਆਂ।” (ਮਲਫੂਜ਼ਾਤ ਜਿਲਦ 5, ਪੰਨਾ 208-209 ਵਿੱਚੋਂ, ਐਡੀਸ਼ਨ 1985 ਈ. ਛਾਪਾ ਇੰਗਲਿਸ਼ਤਾਨ)

ਇਹ ਤਾਂ ਇਕ ਅਥਾਹ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰੁਸ਼ ਇਸਲਾਮ ਤੋਂ ਵੀ ਦੂਰ ਹੱਟ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੂਰ ਹੋਕੇ ਇਸਾਈਯਤ ਧਾਰਣ ਕਰ ਲਈ ਪਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੁਰੁਸ਼ ਅਜਿਹੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸਲਾਮ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ, ਨਾਂ ਦੀ ਹੱਟ ਤੱਕ ਜੁੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ । ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਨਾਂ'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗਲਤ ਹਰਕਤਾਂ ਵਿੱਚ ਗੜ੍ਹਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਮੈਂ ਵਰਨਣ ਕਰਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਦੇਖਾ ਦੇਖੀ ਜਾਂ ਪੁਰੁਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ'ਤੇ ਇਸਤਰੀਆਂ ਵੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਨਾਂ'ਤੇ ਇਸੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਢੱਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਫਿਰ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਬਾਦ ਪੁਰੁਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਤਨੀ ਬਹੁਤੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜੱਦ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਲੜਾਈਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਫਿਰ ਮਾਰ ਧਾੜ ਵੀ ਏਥੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਏਥੇ ਵੀ ਇਹੋ ਕਿੱਸੇ ਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ । ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਿਰ ਇਹਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਝੱਟ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਇਸਤਰੀਆਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਦਾਰੇ ਜੋ ਹਨ ਉਹ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਘਰ ਵੀ ਟੁੱਟਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਬਰਬਾਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਘਰ ਟੁੱਟਣ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਬਰਬਾਦ ਹੋਣ, ਅਜਿਹੇ ਪੁਰੁਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹਨਾਂ'ਤੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਧਰਮ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸਲਾਮ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰੀਆਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ।

ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸੁਲੂਕ ਬਾਰੇ ਇਕ ਮੌਕੇ ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ “ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਦੀ ਜਿਵੇਂ ਇਸਲਾਮ ਨੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ ਵੈਸੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਰਮ ਨੇ ਉਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ । ਸੰਖੇਪ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਫ਼ਰਮਾ ਦਿਤਾ

ਕਿ (وَهُنَّ مَثَلُ الذِّئْبِ عَلَى بَنِي) ‘ਵਲਾਹੁਨਾ ਮਿਸਲੁਲੱਜੀਨਾ ਅਲੈਹਿਨਾ’ (ਸੂਰਤ ਅਲਬਕਰਹ 229) ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਪੁਰੁਸ਼ਾਂ ਦੇ ਇਸਤਰੀਆਂ ਉੱਪਰ ਹੱਕ ਹਨ ਵੈਸੇ ਹੀ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੇ ਪੁਰੁਸ਼ਾਂ ਉੱਪਰ (ਹੱਕ) ਹਨ । ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ “ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਸੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੈਰੂ ਦੀ ਜੁੱਤੀ ਵਾਂਗ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜ਼ਲੀਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ । ਗਾਲ਼ਾਂ ਕਢਦੇ ਹਨ, ਘਿਣਾ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਰਦੇ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਜਿਹੇ ਅਣ ਉਚਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੀਉਂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਗੋਰ (ਦਫ਼ਨਾਉਣਾ) ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ” ਅਰਥਾਤ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਖ਼ਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹੱਥ ਮੂੰਹ ਦੇ ਪਰਦੇ ਦੀ ਇਉਂ ਸਖ਼ਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਰੀ ਲਈ ਸਾਹ ਲੈਣਾ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ । ਇਸਲਾਮ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸਮੋਇਆ ਹੋਇਆ ਧਰਮ ਹੈ । ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਤੁਲਨ ਰਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਪਰਦੇ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇ ਨਾਂ’ਤੇ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹਾਸਲ ਨ ਕਰ ਲੈਣ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਨਾਂ ਦਾ ਪਰਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ । ਇਹ ਵੀ ਗ਼ਲਤ ਹੈ । ਸੋ, ਇਸਤਰੀਆਂ ਵੀ ਚੇਤੇ ਰਖਣ ਕਿ ਸਿਰ ਤੇ ਸ਼ਰੀਰ ਨੂੰ ਹਿਯਾ ਦੇ ਤਕਾਦੇ ਪੂਰੇ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਢਕਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ । ਇਹੋ ਰੱਬ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ । ਇਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਮਿਆਰ ਕੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵਰਨਣ ਕਰਦਿਆਂ ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੋਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ : “ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਤਨੀਆਂ ਨਾਲ ਪਤੀਆਂ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਸੰਬੰਧ ਹੋਵੇ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਦੋ ਸੱਚੇ ਅਤੇ ਹਕੀਕੀ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਚੰਗੇ ਅਖ਼ਲਾਕ ਅਤੇ ਰੱਬ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਗਵਾਹੀ ਤਾਂ ਇਹੋ

ਫਿਰ ਪਿਤਾ ਦਾ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਪਿਤਾ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਰਵਈਏ ਬਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਝਿੜਕ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਭਰੋਸੇ ਦੀ ਘਾਟ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਗ਼ਲਤ ਬੋਲਣ ਲੱਗ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਜੱਦ ਬਾਪਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਵਿਅਕਤੀਗੱਤ ਸੰਬੰਧ ਬਨਾਉਣ, ਮਿਤੱਰਤਾ ਵਾਲੇ ਸੰਬੰਧ ਬਨਾਉਣ ਤਾਂ ਸਾਧਾਰਣ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਅਇਆ ਹੈ ਕਿ ਫਿਰ ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦੂਰ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੋ, ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰ ਦੇ ਮਹੌਲ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਦੁਆਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਬਾਪ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਲੰਘਾਉਣ।

ਫਿਰ ਪਿਤਾ ਦੀ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰੀ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਮਕ ਤਰਬੀਯਤ ਵੱਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ, ਜਿੱਥੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਤਰਬੀਯਤ ਵੱਲ ਕਰਮ ਰੂਪੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਓਥੇ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਦੁਆਵਾਂ ਵੱਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ। ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਤਰਬੀਯਤ ਦੇ ਅਸਲ ਫਲ ਤਾਂ ਰੱਬ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜੋ ਆਪਣੇ ਜਤਨ ਹਨ ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਤਰਬੀਯਤ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਦੁਆਵਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੁਆਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, “ਸੁਮਾਰਗ ਤੇ ਤਰਬੀਯਤ ਰੱਬ ਦੇ ਕਰਮ ਹਨ” (ਹਕੀਕੀ ਤਰਬੀਯਤ ਰੱਬ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ)। “ਸਖ਼ਤ ਪਿਛਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਕ ਗੱਲ 'ਤੇ ਹੱਠ ਕਰਕੇ ਹਦੋਂ ਪਾਰ ਲੰਘ ਜਾਣਾ ਅਰਬਾਤ ਗੱਲ ਗੱਲ 'ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਟੋਕਣਾ ਇਹ ਪ੍ਰਕਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਭਵਤਾ ਅਸੀਂ ਹੀ ਸੁਮਾਰਗ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਭਵਤਾ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਮਾਰਗ 'ਤੇ ਲੈ

ਆਵਾਂਗੇ। ਇਹ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਗੁਪਤ ਸ਼ਿਰਕ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਡੀ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਪਰਹੇਜ਼, ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।” ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਫਰਮਾਇਆ ਕਿ “ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਦੁਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਰਸਰੀ ਤੌਰ ’ਤੇ ਨੀਯਮਾ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।” (ਸਾਡੀ ਸਿੱਖਿਆ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਆਦਾਬ ਕੀ ਹਨ? ਕੀ ਨੀਯਮ ਹਨ? ਇਸ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੁਆਉਂਦੇ ਰਹੋ) “ਸੋ, ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਰੱਬ ਉੱਪਰ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਜਿਹੜੇ ਜਿਹਾ ਕਿਸੇ ਵਿੱਚ ਨੇਕੀ ਦਾ ਤੁਖਮ (ਬੀਜ) ਹੋਵੇਗਾ ਸਮਾਂ ਆਉਣ ’ਤੇ ਹਰਿਆ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।”

(ਮਲਫੂਜ਼ਾਤ ਜਿਲਦ 2, ਪੰਨਾ 5 ਐਡੀਸ਼ਨ 1985 ਈ. ਛਾਪਾ ਇੰਗਲਿਸਤਾਨ)

ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਚੇਤੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਜੱਦ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੁਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦੁਆਵਾਂ ਦੇ ਮਿਆਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਬੁਲੰਦ ਹਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮਮੂਲੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਅਤੇ ਦੁਆ ਦੇ ਮਿਆਰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਅਧਿਕ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਸਾਧਰਣ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਬਾਪਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਿਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਤਰਬੀਯਤ ਵੱਲ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਬਹੁਤ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਇਕ ਥਾਂ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ “ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤਾਨ ਲਈ ਕੁਝ ਮਾਲ ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲ ਛੱਡਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਕਰਨ ਕਿ ਸੰਤਾਨ ਸਾਲੇਹ ਤੇ ਨੇਕ ਹੋਵੇ” (ਅਰਥਾਤ ਭੈੜੀ ਤੇ ਬਦਕਾਰ ਨ ਹੋਵੇ ਸਗੋਂ ਨੇਕ ਤੇ ਸਾਲੇਹ ਹੋਵੇ) ਫਰਮਾਇਆ ਕਿ “ਪਰ ਇਹ ਭਰਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਅਤੇ ਨ

ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਕਈ ਵਾਰ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਸੰਤਾਨ ਲਈ ਮਾਲ ਇਕੱਤਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਤਾਨ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਤੇ ਗੁਣਾ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਤੇ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੰਤਾਨ ਦੇ ਹੱਥੀ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬੁਰੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਕਰਕੇ ਔਕੁੜਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਧਨ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਰੱਬ ਜਾਣੇ ਕਿੰਨ੍ਹੇ ਹੀਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਖੀਰ ਬੁਰੀਆਂ ਆਦਤਾਂ, ਬਦਕਾਰੀ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਖੋਰੀ ਵਿੱਚ ਖਰਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸੰਤਾਨ ਅਜਿਹੇ ਮਾਂਪਿਆਂ ਲਈ ਸ਼ਰਾਰਤ ਤੇ ਬਦਮਾਸ਼ੀ ਦੀ ਵਾਰਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ” ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ “ਸੰਤਾਨ ਦੀ ਬੁਰੀ ਘੜੀ ਵੀ ਬਹੁਤ ਭੈੜੀ ਘੜੀ ਹੈ । ਜੇਕਰ ਸੰਤਾਨ ਨੇਕ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਿਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਰੱਬ ਆਪ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ (وَهُوَ يَكُونُ) (الصَّالِحِينَ) ਵ-ਹੁਵਾ ਯਤਾਵਲੱਸੱਲਿਹੀਨ’ (ਅਲ ਆਰਾਫ਼-197) ਅਰਥਾਤ ਅਲੱਹ ਤਆਲਾ ਆਪਣੇ ਨੇਕ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਵਾਲੀ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਜੇਕਰ ਬਦਬਖ਼ਤ (ਸੰਤਾਨ) ਹੈ ਤਾਂ ਲਖੌਂ ਰੁਪਏ ਉਸ ਲਈ ਛੱਡ ਜਾਓ ਉਹ ਬਦਕਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤਬਾਹ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਕੰਗਾਲ ਹੋ ਜੇਏਗੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਔਕੁੜਾਂ ਤੇ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਏਗੀ ਜੋ ਉਸ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ।” ਫ਼ਰਮਾਇਆ, “ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦੀ ਰਾਏ ਤੇ ਇਛਾ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸੰਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਸੰਤੋਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਤੇ ਗੁਣਾ ਅਨੁਸਾਰ ਜਤਨ ਕਰੇ ਅਤੇ ਦੁਆਵਾਂ ਕਰੇ । ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਰੱਬ ਉਸ ਦਾ ਆਪ ਵਾਲੀ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਕ ਹੋਵੇਗਾ ।” ਉਸ ਨੂੰ ਆਪ ਸੰਭਾਲ ਲੈਏਗਾ, ਉਸ ਦਾ ਸੁਰੱਖਿਅਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਤੇ ਗੁਣਾ ਲਈ ਜਤਨ ਕਰੇ ਅਰਥਾਤ ਉਸ ਦੀ ਸੀਖ ਸਿੱਖਿਆ ਵੱਲ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਦੇਵੇ । ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ “.....ਹਜ਼ਰਤ ਦਾਉਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਦਾ ਇਕ ਕਥਨ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਬਚਾ ਸੀ ਜਵਾਨ ਹੋਇਆ

ਹੁਣ ਬੁਢਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ ਮੈਂ ਮੁਤੱਕੀ (ਸੰਜਮੀ) ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਕ ਦੀ ਮਾਰ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਨ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਨੂੰ ਮੰਗਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ । ਰੱਬ ਤਾਂ ਕਈ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਤੱਕ ਰਿਆਇਤ ਰਖਦਾ ਹੈ । ਸੋ, ਆਪ ਨੇਕ ਬਣੋ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸੰਤਾਨ ਲਈ ਇਕ ਚੰਗੀ ਉਧਾਰਣ ਨੇਕੀ ਤੇ ਤਕੱਵਾ (ਸੰਜਮਤਾ) ਦੀ ਬਣ ਜਾਓ” (ਗੱਲ ਉਹੋ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤਾਨ ਦਾ ਹੱਕ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਢਾਲਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦੀ ਇਸਲਾਮ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਹੀ ਅਗਲੀ ਨਸਲ ਜੋ ਉਹ ਸਹੀ ਮਾਰਗ ਉੱਪਰ ਚਲਣ ਵਾਲੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਮਾਂਪਿਆਂ ਦੀ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਠੰਡਕ ਦਾ ਸਬਬ ਬਣੇਗੀ) ਆਪ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ “ਆਪ ਨੇਕ ਬਣੋ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸੰਤਾਨ ਲਈ ਇਕ ਨੇਕੀ ਤੇ ਸੰਜਮਤਾ ਦਾ ਇਕ ਚੰਗਾ ਨਮੂਨਾ ਬਣ ਜਾਓ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਜਮੀ ਤੇ ਨੇਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜਤਨ ਤੇ ਦੁਆਵਾਂ ਕਰੋ । ਜਿੰਨ੍ਹੇ ਜਤਨ ਤੁਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਧਨ ਮਾਲ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰਦੇ ਹੋ ਓਨ੍ਹੇ ਹੀ ਜਤਨ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਕਰੋ।” ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ “..... ਸੋ, ਉਹ ਕੰਮ ਕਰੋ ਜੋ ਸੰਤਾਨ ਲਈ ਚੰਗਾ ਨਮੂਨਾ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣਾ ਸੁਧਾਰ ਕਰੋ । ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਉਤਮ ਦਰਜੇ ਦੇ ਸੰਜਮੀ ਤੇ ਪਰਹੇਜ਼ਗਾਰ ਬਣ ਜਾਓਗੇ ਅਤੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਰਾਜ਼ੀ ਕਰ ਲਓਗੇ ਤਾਂ ਨਿਸ਼ਚੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੱਬ ਤੁਹਾਡੀ ਸੰਤਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਚੰਗਾ ਮਾਮਲਾ ਕਰੇਗਾ।”

(ਮਲਫੂਜ਼ਾਤ ਜਿਲਦ 8, ਪੰਨਾ 108 ਤੋਂ 110, ਐਡੀਸ਼ਨ 1985 ਈ.ਛਾਪਾ ਇੰਗਲਿਸ਼ਤਾਨ)

ਜਿੱਥੇ ਇਸਲਾਮ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਤਰਬੀਯਤ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਦੁਆਵਾਂ ਕਰੋ ਓਥੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਵੀ ਕੁਝ ਕਰਤਵ ਹੈ । ਜੱਦ ਤੁਸੀਂ ਬਾਲਗ (ਜਵਾਨ) ਹੋ ਜਾਓ ਤਾਂ ਮਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਕੁਝ ਹੱਕ ਹਨ

ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਇਹ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕੜੀਆਂ ਹੀ ਹਨ ਜੋ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਕਰਕੇ ਅਮਨ ਭਰਪੂਰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ।

ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਮਹੱਤਾ ਹੈ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਰ ਇਕ ਮੋਮਿਨ ਨੂੰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਇਕ ਲੜਕਾ ਜੱਦ ਬਾਲਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਪੂਰੇ ਕਰਨੇ ਹਨ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੱਮਦ ਸਲੱਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਇਕ ਮੌਕੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ, ਅਬਦੁਲੱਹ ਬਿਨ ਉਮਰ ਤੋਂ ਰਿਵਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੱਮਦ ਸਲੱਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਕੇ ਬਿਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਂ ਜਿਹਾਦ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਫ਼ਰਮਾਇਆ, ਕੀ ਤੇਰੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਜੀਉਂਦੇ ਹਨ ? ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਹਾਂ, ਜੀਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੋ ਇਹੋ ਤੁਹਾਡਾ ਜਿਹਾਦ ਹੈ ।

(ਸਹੀ ਅਲ ਬੁਖਾਰੀ, ਕਿਤਾਬੁਲ ਜਿਹਾਦ ਵ ਸੈਰ ਬਾਬੁਲ ਜਿਹਾਦ ਬਿ ਇਜ਼ਨਿਲ ਅਬਵੈਨ ਹਦੀਸ 3004)

ਸੋ, ਮਾਂਪਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਮਹੱਤਾ ਦਾ ਇਸ ਤੋਂ ਅਨੁਮਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਫਿਰ ਇਹੋ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਆਪੋ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਪਿਤਾ ਦੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਚੰਗਾ ਵਰਤਾਉ ਕਰਨ ਦਾ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੱਮਦ ਸਲੱਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦਿੱਤਾ । ਇਉਂ ਇਕ ਮੌਕੇ ਆਪ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀਨ ਨੇਕੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਪਿਤਾ ਦੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਚੰਗਾ ਸੁਲੂਕ ਕਰੇ ਜੱਦ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਫ਼ੌਤ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੋਵੇ ।

(ਸੁਨਨ ਅਬੀ ਦਾਉਦ ਕਿਤਾਬੁਲ ਅਦਬ ਬਾਬ ਫ਼ੀ ਬਿਰੁੱਲ ਵਾਲਿਦੈਨ ਹਦੀਸ 5143)

ਫਿਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਇਕ ਮੌਕੇ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੱਮਦ ਸਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਜਿਸ ਦਾ ਰਿਵਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਉਂ ਵਰਨਣ ਮਿਲਦਾ ਹੈ । ਹਜ਼ਰਤ ਅਬੂ ਉਸਯੱਦ ਅਸੱਅਦੀ ਰਜ਼ੀ ਅਲੱਹ ਅਨਹੁ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੱਮਦ ਸਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ ਕਿ ਬਨੀ ਸਲਮਾ ਦਾ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਪੁੱਛਣ ਲਗਾ ਕਿ ਹੇ ਰਸੂਲੁਲੱਹੁ ਸਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ, ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਬਾਦ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਨੇਕੀ ਹੈ ਜੋ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਕਰ ਸਕਾਂ । ਆਪ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ, ਹਾਂ, ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ । ਤੁਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਦੁਆਵਾਂ ਕਰੋ, ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਮੰਗੋ । ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵਾਦੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੋ । ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਕਾਂ ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਨਾਲ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਿਹਰ ਤੇ ਨੇਕ ਸੁਲੂਕ ਕਰੋ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਿਤਰਾਂ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਓ ।

(ਸੁਨਨ ਅਬੀ ਦਾਊਦ ਕਿਤਾਬੁਲ ਅਦਬ ਬਾਬ ਬਿਰੁੱਲ ਵਾਲਿਦੈਨ ਹਦੀਸ 5142)

ਫਿਰ ਇਕ ਮੌਕੇ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੱਮਦ ਸਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਇਛਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ ਲੰਮੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਰਿਜ਼ਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਮਾਂਪਿਆਂ ਨਾਲ ਰੰਗਾ ਸੁਲੂਕ ਕਰੇ ਅਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਤੇ ਰਹਿਮ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾਵੇ ।

(ਅਲ ਜਾਮਿਉਸ਼ਾਬੁਲ ਇਮਾਨ ਜਿਲਦ 10 ਪੰਨਾ 264-265 ਬਾਬ ਬਿਰੁੱਲ ਵਾਲਿਦੈਨ ਹਦੀਸ 7471 ਮਕਤਬਾਤੁਰੱਸ਼ੀਦ ਨਾਸ਼ਿਰੂਨ ਅੱਰਿਆਜ਼ 2004ਈ.)

ਸੋ, ਬੱਚੇ ਕੇਵਲ ਨਖਰੇ ਚੁਕੱਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹਨ ਸਗੋਂ ਬਾਲਗ਼ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵੀ ਕੁਝ ਕਰਤਵ ਹਨ ਅਤੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਵੀ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨੇ ਹਨ । ਵਿਆਹ ਦੇ ਬਾਦ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਕਰਤਵਾਂ ਉੱਪਰ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਮਨੁੱਖ ਪਤਨੀ ਦੇ ਵੀ ਕਰਤਵ ਪੂਰੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੀ ਵੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਦੁਆਏ ਕਿ ਸੱਸ ਸਹੁਰੇ ਦੀ ਕੀ ਮਹੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸੱਸ ਸਹੁਰੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਹੱਤਾ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਈ ਵਾਰ ਝਗੜੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਦੇ ਪੈਦਾ ਹੀ ਨ ਹੋਣ ।

ਕਈ ਵਾਰ ਧਾਰਮਕ ਮਤਿਭੇਦ ਕਰਕੇ ਪਿਤਾ ਪੁੱਤਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਤਿਭੇਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਕਈ ਨਵੇਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਗੁਣ ਵੀ ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਅਜਿਹੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਨੇਕ ਵਰਤਾਉ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਵੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ । ਇਕ ਵਾਰ ਬਟਾਲੇ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਸਮੇਂ ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਸ਼ੇਖ ਅਬਦੁਰ ਰਹਮਾਨ ਸਾਹਬ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਬਾਰੇ ਹਾਲਾਤ ਪੁੱਛ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਬਾਦ ਨਸੀਹਤ ਕੀਤੀ ਕਿ “ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦੁਆਵਾਂ ਕਰਿਆ ਕਰੋ” (ਉਹ ਅਹਮਦੀ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਗ਼ੈਰ ਮੁਸਲਿਮ ਸਨ) “ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸਮਰਥਾ ਹੈ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਦਿਲ ਜਿੱਤਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹਜ਼ਾਰ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਰੰਗੇ ਆਚਰਣਾ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਦਿਖਾਕੇ ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਸਚਾਈ ਲਈ ਰਜ਼ੀ ਕਰੋ । ਆਚਰਣਕ ਨਮੂਨਾ ਅਜਿਹਾ ਚਮਤਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦੂਜੇ ਚਮਤਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ । ਸੱਚੇ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਇਹ ਮਿਆਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਉੱਤਮ ਦਰਜੇ ਦੇ ਆਚਰਣਾ ਤੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਕ ਸਨਮਾਨ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਸੰਭਵਤਾ ਰੱਬ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਪਾ ਦੇਵੇ । ਇਸਲਾਮ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਦਾ । ਸੰਸਾਰਕ ਕੰਮ ਜਿੰਨ੍ਹਾ ਨਾਲ ਧਾਰਮਕ ਕੰਮ ਦਾ ਹਰਜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ

ਪੂਰੀ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਨ ਮਨ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੋ ।” (ਮਲਫੂਜ਼ਾਤ ਜਿਲਦ 4 ਪੰਨਾ 175, ਹਾਸ਼ੀਆ ਐਡੀਸ਼ਨ 1985 ਈ. ਛਾਪਾ ਇੰਗਲਿਸਤਾਨ) ਸੋ, ਇਹ ਸਾਧਾਰਣ ਉਸੂਲ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਨਰਮ ਭਾਸ਼ਾ ਵਰਤਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉੱਤਮ ਆਚਰਣ ਦਿਖਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ।

ਇਕ ਹੋਰ ਘਟਨਾ ਹੈ । ਏਥੇ ਬਾਪ ਵੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੈ । ਇਸ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਨ ਉੱਤਰ ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਨੇ ਦਿੱਤਾ, “ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹੇ, ਹਜ਼ਰਤ ! ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਰੱਬ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਉੱਪਰ ਫ਼ਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਹਜ਼ੂਰ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਦੀ ਬੈਅਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਥੋਂ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹਨ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਸ਼ਕਲ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ, ਸੋ, ਜੱਦ ਮੈਂ ਹਜ਼ੂਰ ਦੀ ਬੈਅਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਜੱਦ ਆਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਪੱਤਰ ਵਿਹਾਰ ਵੀ ਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ਕਲ ਵੀ ਦੇਖਣਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ । ਹੁਣ ਮੈਂ ਇਸ ਇਲਾਹੀ ਕਰਤਵ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਪਾਰ ਲੰਘ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ।” (ਅਲੱਹ ਤਆਲਾ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਂਪਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉਹ ਮੇਰੀ ਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਇਸ ਫ਼ਰਜ਼ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪੂਰਾ ਕਰਾਂ) ਆਪ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ “ਕੁਰਆਨ ਕਰੀਮ ਜਿੱਥੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੀ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਓਥੇ ਇਹ ਵੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ

(رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا فِي نُفُوسِكُمْ ۗ إِنَّ تَكُونُوا صٰلِحِينَ فَإِنَّهُ كَانَ لِلّٰٓءِ اٰبِیْنَ عَفْوَ رًا)
 ਰਬੁੱਕੁਮ ਆਲਾਮੁ ਬਿਮਾ ਫੀ ਨੁਫੁਸਿਕੁਮ, ਇਨ ਤਕੂਨੂ ਸਾਲਿਹੀਨਾ ਫ-
 ਇਨੱਹੂ ਕਾਨਾ ਲਿਲ ਅਵੱਬੀਨਾ ਗਫੁਰਾ’ (ਸੂਰਤ ਬਨੀ ਇਸਰਾਈਲ :26) ਕਿ
 ਅਲੱਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ ਤੁਹਾਡੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ

ਨੇਕ ਹੋ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਝੁਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਬਖਸ਼ਣਹਾਰ ਹੈ । ਸਹਾਬਾ ਰਿਜ਼ਵਾਨੁਲੱਹ ਅਲੈਹਿਮ ਅਜਮਾਈਨ ਨੂੰ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਠਿਨਾਈਆਂ ਆਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਧਾਰਮਕ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਂਪਿਆਂ ਨਾਲ ਮਤਿਭੇਦ ਹੋ ਗਿਆ । ਬਹਿਰਹਾਲ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਖੈਰੀਯਤ (ਸੁੱਖਸਾਂਦ) ਅਤੇ ਖ਼ਬਰਗੀਰੀ ਲਈ ਹਰ ਸਮੇਂ ਤਿਆਰ ਰਹੋ । ਜੱਦ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੱਥੋਂ ਨ ਜਾਣ ਦਿਓ । ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਨੀਯਤ ਦਾ ਫਲ ਮਿਲਕੇ ਰਹੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਕੇਵਲ ਧਰਮ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਅਤੇ ਰੱਬ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਇਕ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਹੈ। ਸੁਧਾਰ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੋ ਅਤੇ ਰੰਗੀ ਨੀਯਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦੁਆਵਾਂ ਕਰਦੇ ਰਿਹਾ ਕਰੋ । ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਅੱਜ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਨਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਆਇਆ । ਹਜ਼ਰਤ ਇਬ੍ਰਾਹੀਮ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਨੂੰ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਘਟਨਾ ਪੇਸ਼ ਆਈ ਸੀ । ਹਾਂ, ਰੱਬ ਦਾ ਹੱਕ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈ । ਸੋ, ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿਓ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਮਾਂਪਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਦੇ ਜਤਨ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਰਹੋ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦੁਆ ਕਰਦੇ ਰਹੋ ਅਤੇ ਸਾਫ਼ ਨੀਯਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ”

(ਮਲਫੂਜ਼ਾਤ ਜਿਲਦ 10, ਪੰਨ੍ਹਾਂ 130 ਤੋਂ 131, ਐਡੀਸ਼ਨ 1985 ਈ.ਛਾਪਾ ਇੰਗਲਿਸ਼ਤਾਨ)

ਨੀਯਤ ਸਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਸੋ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਜੋ ਅੱਜ ਵੀ ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁਛਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾਂਪਿਆਂ ਦੇ ਵੀ ਫ਼ਰਜ਼ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਪੂਰਾ ਕਰੀਏ ? ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਇਹ ਉੱਤਰ ਬਹੁਤ ਹੈ ।

ਬਹਿਰਹਾਲ ਇਕ ਪੁਰੁਸ਼ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੱਖਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜੋ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰੀਆਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਨਮੂਨਾ ਬਨਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਹਰ ਸਮੇਂ ਬਣਿਆ ਰਹੇ । ਇਕ

ਪੁਰੁਸ਼ ਪਤੀ ਵੀ ਹੈ, ਪਿਤਾ ਵੀ ਹੈ, ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਹੈ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਉਸ ਨੂੰ
ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੋਰ
ਵੀ ਪੱਖ ਹਨ ਪੁਰੁਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਰ ਮੈਂ ਇਹ ਤਿੰਨ ਪੱਖ ਵਰਨਣ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ
ਘਰਾਂ ਦੀ ਜੋ ਕਿ ਮੁਢਲੀ ਇਕਾਈ ਹੈ ਜੱਦ ਇਸ ਮੁਢਲੀ ਇਕਾਈ ਵਿੱਚ
ਅਮਨ ਕਾਇਮ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੁੰਦਰਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ
ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਹੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਅਮਨ ਦਾ ਜ਼ਾਮਨ ਬਣਿਆ ਜਾ
ਸਕਦਾ ਹੈ । ਅਲੱਹ ਤਆਲਾ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਤੋਫੀਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ ।
